

Wrocławskiego (przewodniczący), mgr Michał Zawadzki (Zamek Królewski w Warszawie), dr Jarosław Bodzek (Muzeum Narodowe w Krakowie), dr Mateusz Bogucki (Instytut Archeologii i Etnologii PAN, Warszawa), dr Barbara Butent-Stefaniak (Zakład Narodowy im. Ossolińskich — Biblioteka, Wrocław), dr hab. Aleksander Bursche (prof. Uniwersytetu Warszawskiego), dr Witold Garbaczewski, (Muzeum Narodowe w Poznaniu), prof. dr hab. Wiesław Kaczanowicz (Uniwersytet Śląski, Katowice), mgr Adam Kędzierski (Instytut Archeologii i Etnologii PAN, Ekspedycja Archeologiczna w Kaliszu), mgr Marta Męcłewska (Zamek Królewski w Warszawie), prof. dr hab. Mariusz Mielczarek (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu), mgr Robert Pieńkowski (Muzeum Miedzi w Legnicy), mgr Jerzy Piniński (Międzymuzealne Kolegium Numizmatyczne), prof. dr hab. Maciej Salamon (Uniwersytet Jagielloński w Krakowie), prof. dr hab. Stanisław Suchodolski (Instytut Archeologii i Etnologii PAN, Warszawa), dr Tadeusz Szczurek (Muzeum im. Jana Dekerta, Gorzów Wielkopolski). Początkowo funkcję sekretarza komisji pełnił mgr Michał Zawadzki, który jednak zrezygnował z tej funkcji podejmując obowiązki sekretarza redakcji „Wiadomości Numizmatycznych”, dotychczasowy zaś sekretarz redakcji, dr Mateusz Bogucki objął funkcję sekretarza Komisji Numizmatycznej.

W 2008 r. Komisja Numizmatyczna odbyła pięć otwartych zebrań naukowych, na których wygłoszono dziewięć odczytów. Na pierwszym zebraniu Komisji, 9 lutego 2008 r. wygłoszone zostały dwa referaty. Mgr Marcin Rudnicki przedstawił tekst „Ostatnia mennica Bojów pod Kaliszem? Schylek mennictwa celtyckiego na ziemiach polskich w świetle nowych znalezisk”, zaś mgr Adam Degler przedstawił „Komunikat o nowych znaleziskach monet rzymskich na Śląsku”

14 marca 2008 r. mgr Zbigniew Bartkowiak wygłosił referat „Typologia denarów Władysława Warneńczyka (w świetle skarbu ze Sługocinka, gm. Golina, pow. koniński)”; a dr Renata Ciołek, „Znaleziska monet rzymskich na Śląsku: źródła — numizmaty — konkluzje”.

16 maja 2008 r. Komisja Numizmatyczna gościła prof. Reinharda Woltersa z Tybingi,

który mówił o „Ikonografii monetarnej Forum Romanum”. Przedyskutowano również sprawy związane ze zbliżającym się Międzynarodowym Kongresem Numizmatycznym w Glasgow w 2009 r.

24 października 2008 r. dr Witold Garbaczewski przedstawił referat „Bolesław Chrobry władcą Sclavinii — argumenty numizmatyczne”, zaś mgr Marzena Grochowska opowiedziała o „Średniowiecznych stemplach menniczych z Łogowa”.

Na ostatnim zebraniu, które odbyło się 28 listopada 2008 r. prof. dr Stanisław Suchodolski rozważał „Kim była królowa Emma i na jakiej podstawie biła w Czechach swoje monety?”, natomiast dr Jarosław Dutkowski przedstawił swoje „Uwagi o denarach wschowskich z drugiej połowy XV wieku”.

W zebraniach brało udział jak zawsze wiele (ok. 25–40) osób z całej Polski a przedstawione referaty wywoływały bardzo ożywione dyskusje.

Mateusz Bogucki

Konferencja „Pieniądz i banki w Wielkopolsce”

W dniach 20–21 listopada 2008 roku odbyła się w Poznaniu ogólnopolska konferencja naukowa „Pieniądz i banki w Wielkopolsce” zorganizowana staraniem Muzeum Narodowego w Poznaniu (MNP), Instytutu Historii Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu oraz Archiwum Państwowego w Poznaniu. Pomysłodawcą konferencji był dr Witold Garbaczewski z Gabinetu Numizmatycznego MNP, podobnie jak i poprzedniej sesji o zbliżonej tematyce, zorganizowanej w Bydgoszczy 17 V 2006 roku a zatytułowanej „Dzieje pieniądza i bankowości regionu kujawsko-pomorskiego”.

Obrady odbywały się w sali renesansowej poznańskiego Ratusza, gdzie dyrektor Muzeum Narodowego w Poznaniu, prof. dr hab. Wojciech Suchocki, powitał zgromadzonych i wygłosił słowo wstępne. Następnie głos zabrali: prof. dr hab. Hanna Kóčka-Krenz, dziekan Wydziału Historycznego UAM, prof. dr hab. Kazimierz Iłski, dyrektor Instytutu Historii, oraz prof. dr hab. Krzysztof Strykowski, dyrektor Archiwum Państwowego w Poznaniu. Mówcy wskazali na rolę inter-

dyscyplinarnego dyskursu między ekonomią a szeroko pojmowaną historią oraz wzajemne związki obu tych dziedzin wiedzy dawniej i obecnie. Następnie dr Witold Garbaczewski podziękował sponsorom konferencji: Oddziałowi Okręgowemu Narodowego Banku Polskiego, reprezentowanemu przez uczestniczącego w obradach dyrektora, p. Waldemara Szostaka, Fundacji BRE Banku i portalowi internetowemu Allegro. Odczytał także list Marszałka Województwa Wielkopolskiego Marka Woźniaka, patrona honorowego konferencji. Pozostałymi patronami honorowymi byli Prezydent Miasta Poznania Ryszard Grobelny oraz JM Rektor Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu prof. dr hab. Bronisław Marciniak.

Właściwe obrady dwudniowej konferencji składały się z 6 sesji, podczas których wygłoszono 24 referaty. Sesjom przewodniczyli kolejno profesorowie.: Krzysztof Strykowski, Stanisław Suchodolski, Borys Paszkiewicz, Jan Skuratowicz, Wojciech Morawski oraz Roman Macyra, który na zakończenie po krótkim podsumowaniu podziękował zgromadzonym i organizatorom, wyrażając nadzieję kontynuowania przedsięwzięcia w przyszłości i zobowiązując się do szybkiego i właściwego edytorsko wydania materiałów pokonferencyjnych.

Zróżnicowanie tematycznie kolejnych wystąpień miało skłonić uczestników konferencji do dialogu z przedstawicielami nie tylko własnej dziedziny badawczej, co jednak nie do końca się powiodło. W pierwszym referacie „Wielkopolska mennica celtyckich Bojów” mgr Sławomir Miłek i mgr Leszek Ziabka przedstawili wyniki własnych badań nad niedawno odkrytymi monetami.

Następnie prof. Roman Macyra przedstawił „Upadłość Banku Przemysłowców Sp. Akcyjna w Poznaniu”. W sesji przedpołudniowej wystąpił również prof. Stanisław Suchodolski, odpowiadając na pytanie „Czy informacje zawarte w stemplach monet są wiarogodne?” (zob. WN LII, 2008, z. 2, PNN VIII). Po przerwie dr Cecylia Leszczyńska i dr Łucja Lisiecka omówiły „Kryzys wielkopolskiej spółdzielczości kredytowej w okresie międzywojennym”, a mgr Dobrochna Gorlińska zrelacjonowała własne dociekania nad „Wielkopolskimi i kujawskimi brakteatami z napisami hebrajskimi”. Następnie dr

Paweł Stróżyk przedstawił „Uwagi o denarze MOGILN CIVITAS”. Ostatni w tej sesji wystąpił prof. Borys Paszkiewicz z referatem „Mennictwo wielkopolskie w średniowieczu: ustalenia, problemy, propozycje”. Po przerwie obiadowej sesję rozpoczął prof. Wojciech Morawski referatem „Rola banków wielkopolskich w II Rzeczypospolitej”, kontynuował mgr Adam Kędziński omawiając „Wielkopolskie mennictwo krzyżówek” oraz mgr Elżbieta Rogal, która zrelacjonowała problematykę „Zespołów akt wytworzonych przez banki w zasobie Archiwum Państwowego w Poznaniu i możliwości ich wykorzystania”. Na koniec sesji zabrzmiał głos historyka sztuki, prof. Jana Skuratowicza, który poświęcił uwagę „Budynom bankowym w Poznaniu 1890–1918.” Po krótkiej przerwie mgr Arkadiusz Tabaka przedstawił zagadnienie „Znaleziska monetarne z Ostrowa Lednickiego”, do których dołączył interesujący dodatek — informacje o znalezionym fragmencie złotej, unikatowej kaptorgi. Następny głos należał do historyka sztuki, mgra Szymona Kubiaka, omawiającego w referacie zatytułowanym „«Tygrysy» w Poznaniu. Gmach Banku Gospodarstwa Krajowego” pracę architektów E. Wierzbickiego, W. Kłyszewskiego i J. Mokrzyńskiego. Nadzwyczaj pracowity dzień zakończył referat dra Witolda Garbaczewskiego „Mennice nowożytnie w Poznaniu — stan i perspektywy badań”.

Drugiego dnia obrady rozpoczęto odczytaniem referatu mgra Juliana Olejniczaka pt. „Materiały do niepublikowanych znalezisk monet z terenu Wielkopolski ze zbiorów PTPN”, by następnie głos oddać prof. Stanisławowi Jankowiakowi, który omówił zagadnienie „Reformy walutowej 1950 r.” Kolejnym był referat mgr Agnieszki Murawskiej poświęcony „Wielkopolskim skarbowi monet doby potopu szwedzkiego”. „Likwidacji prywatnej bankowości w Poznaniu przez władze PRL” uwagę poświęcił prof. Stefan Kowal, a „Źródła do dziejów bankowości w zespolach akt PZPR, administracji i wymiaru sprawiedliwości po 1945 r.” były tematem wystąpienia dr Andrzeja Choniawki. Po krótkiej przerwie mgr Wojciech Siwiak podzielił się informacjami na temat „Spraw pieniężnych w testamentach mieszczan bydgoskich”, a następnie dr Lucyna Błażejczyk-Majka oraz dr Regina Pacanowska

zapoznaly zebranych z referatem „Banki spółdzielcze w Wielkopolsce. Rola i miejsce w gospodarce regionu”. „Nazwy monet na obszarze Wielkopolski przy końcu XVIII wieku” były przedmiotem rozważań mgra Zbigniewa Bartkowiaka, a „Historię notowań kursów akcji BZ WBK na GPW w Warszawie” zaprezentował dr Eryk Łoń. Konferencję zakończył referat mgra Pawła Ignaczaka „Sztuka dla mas. Banknoty polskie 20-lecia międzywojennego”. Niektóre referaty wywołały burzliwe dyskusje, które przenosiły się na czas i miejsca przeznaczone do regeneracji ducha i ciała po bardzo napiętym programie konferencji.

Agnieszka Murawska

Pieniądze, kultura, społeczeństwo

W dniach 25–27 maja 2009 r. w Łądku Zdroju odbyła się kolejna konferencja zorganizowana przez Instytut Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Wrocławskiego z cyklu *Colloquia Anthropologica et Communicativa*. Poprzednia dotyczyła tematyki tabu, etykiety i dobrych obyczajów, a przygotowane przez badaczy z różnych dyscyplin referaty zostały opublikowane w 2009 r. pod redakcją Piotra Kowalskiego i wydane przez Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego pod tytułem *Tabu, etykieta, dobre obyczaje*.

Konferencja tegoroczna dotyczyła innej problematyki, którą wyznaczyła formuła *Money, banknotes and other means of exchange. Money in discourses of culture*. Jak poprzednia, ta również była spotkaniem przedstawicieli różnych naukowych dyscyplin: filologii, językoznawstwa, antropologii kulturowej, historii kultury, pedagogiki, socjologii, kulturoznawstwa. Nieco niezręcznie jest pisać o konferencji, na której występowało się także z własnym referatem. Myślę jednak, że czytelników „Wiadomości Numizmatycznych” zainteresuje a może nawet zadziwi, w jak rozmaitych kontekstach pojawia się problematyka pieniądza w badaniach przedstawicieli różnych nauk.

Sesja dnia pierwszego zatytułowana została „Nieco historii”. Otworzył ją mój referat „Od talara do dolara — historia globalna”. Dzisiejszy kryzys globalny jest zdaniem wielu także kryzysem amerykańskiego dolara. Zastanawiając się nad charakterem i przyczynami dzisiejszej kryzysowej sytuacji,

doszedłem do wniosku, że wyjaśnień szukać należy nie tylko w sytuacji współczesnej, lecz także w odległej przeszłości. Wystąpienie Małgorzaty Czapigi zatytułowane zostało „O skarbach czyhających w labiryncie”. Dotyczyło filmu rosyjskiego reżysera Andrieja Tarkowskiego, *Stalker*, którego bohaterzy odbywają tajemniczą podróż w poszukiwaniu równie tajemniczego celu, skarbu, który ma radykalnie odmienić ich życie. Pragnienie i wiara w tę odmianę przypomina chyba tych, którzy wyruszyli kiedyś na podbój Ameryki w poszukiwaniu „Krainy Złota” lub „Góry Srebra”. Adrian Miancki przedstawił referat „Motyw a gatunek. O skarbach w tradycyjnej prozie ludowej”. Tu skarbem może być pól królestwa, diamentowa góra, magiczne talary, które po wydaniu same wracają do właściciela, magiczna sakiwka pełna złota czy żarzące się węgle z paleniska, które mogą okazać się rozpalonym złotem. Znaczenie skarbu w prozie ludowej wyznacza zaś forma gatunkowa przekazu ludowego. Małgorzata Święcicka w wystąpieniu „Pieniądz w języku — koncepcja badań” mówiła o tym, jak w języku wyrażany jest pieniądz i związana z nim problematyka. Różne elementy i aspekty językowe odpowiadają różnym funkcjom, znaczeniom i aspektom, jakie pieniądz posiada i posiadał w różnych kontekstach społecznych i kulturowych. W literaturze ekonomicznej spotykamy się z kilkoma głównymi funkcjami pieniądza. W języku napotykaamy znacznie bardziej złożone i rozbudowane pole semantyczne, które pozwala mówić o równie złożonej problematyce społecznych ról i kulturowych znaczeń. Referat „O pieniądzu słów kilka, czyli jednostki miar w pierwszej polskiej książce arytmetycznej” Jerzego Biniewicza dotyczył pracy z 1538 r., *Algorismus, to jest nauka liczby, polską rzeczą wydana przez Tomasza Klosa*. Autor wystąpienia przedstawił starania badacza z epoki Renesansu, by za pomocą matematyki wypracować metody pozwalające na uporządkowanie i przeliczanie ówczesnych licznych i rozmaitych jednostek wagowych, rachunkowych i pieniężnych. Referat „Ewolucja pojęcia pieniądza i jego reprezentacji leksykalnej w wybranych językach indoeuropejskich” Waldemara Zarskiego uświadamia między innymi to, jak przydatne mogą być analizy językoznawców dla rekonstrukcji odległych